

Narzędzia dydaktyczne - niecyfrowe: LO, kl. III

Narzędzie nr 4: scenariusz lekcji

Autor: Anna Sygula

Komentarz metodyczny

Zaproponowany scenariusz lekcji jest poświęcony *Moralności pani Dulskiej* Gabrieli Zapolskiej - lekturze uzupełniającej w trzeciej klasie liceum, realizującej treści zakresu rozszerzonego. Jest to lektura nieobowiązkowa, ale chętnie wybierana przez nauczycieli

Lekcja dotyczy relacji rodzinnych w tym dramacie i powinna być poprzedzona zajęciami prezentującymi przebieg akcji utworu oraz analizującymi działania i motywacje poszczególnych bohaterów *Moralności pani Dulskiej*.

Zajęcia oparte są na działaniach inscenizacyjno-dramowych, które młodzież zwykle bardzo lubi. Metoda ta opiera się na aktywności uczniów, przy czym rola nauczyciela ogranicza się tu do koordynacji ich działań, przekazania instrukcji, ewentualnie – kontroli przebiegu lekcji. Inscenizacja improwizowana jest metodą pozwalającą przekazywać treści kształcenia w powiązaniu z przeżyciem i doświadczeniem, ponieważ wiąże się z wchodzeniem w role. Umożliwia lepsze zrozumienie omawianych treści. Metoda ta sprzyja także bardziej świadomemu obserwowaniu uczniów przez nauczyciela i wyciąganiu wniosków pod kątem ich specyficznych trudności. **Personalizacja polega tu na pozostawieniu uczniom możliwości wyboru optymalnej dla siebie aktywności.**

Zaproponowane działania będą opierać się na znanej młodzieży formule *talk-show* (por. *Rozmowy w toku, Wybacz mi, Pod napięciem, Interwencja*). Ważnym elementem lekcji jest uświadomienie uczniom, że za pozorną spontanicznością tego typu programów kryją się chłodno wykalkulowane chwytliwy realizatorskie, mające oddziaływać przede wszystkim na emocje widzów. W zaproponowanym scenariuszu lekcji znajdują się więc propozycje działań mających na celu demaskowanie tego typu manipulacji.

Temat: Kogo lubi Aniela Dulska, czyli o relacjach rodzinnych.

Cele lekcji:

- kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury;
- kształtowanie dojrzałości intelektualnej, emocjonalnej i moralnej uczniów;
- kształcenie umiejętności rozumienia roli mediów oraz ich wpływu na zachowania i postawy ludzi, a także krytycznego odbioru przekazów medialnych oraz świadomego korzystania z nich;
- rozwijanie uzdolnień i zainteresowań poprzez udział w różnych formach aktywności intelektualnej i twórczej.

1. Faza wstępna lekcji

1. Nauczyciel oznajmia uczniom, że na lekcji będą uczestnikami *talk-show* opartego na *Moralności pani Dulskiej* i będą mieli prawo wyboru najlepszej dla siebie roli w tym programie. Należy też zaznaczyć, że w przygotowaniu *talk-show* wezmą udział wszyscy uczniowie z klasy.

2. Uczestnicy zajęć rozdzielają między siebie role. **Zadania zostały tak zróżnicowane, aby uwzględniały indywidualne zainteresowania, potrzeby i możliwości poszczególnych uczniów.** Nauczyciel rozdaje instrukcje, objaśnia, na czym będzie polegać ich aktywność (załączniki 1.-15.); wyznacza czas na przygotowanie ról i zaaranżowanie sali (ok. 5-10 minut) oraz czas trwania programu (20-30 minut). Najwięcej uwagi należy poświęcić zadaniom Gospodarza programu. Uwaga! Dołączone przykładowe teksty WSTĘPU i PODSUMOWANIA należy potraktować tylko jako propozycję.

3. Uczniowie, korzystając z instrukcji, przygotowują swoje role. Wybrane osoby aranżują przestrzeń sali, zmieniając ją w studio telewizyjne.

2. Faza główna

4. Uczniowie odgrywają swoje role. Nauczyciel pozwala uczniom na swobodną ekspresję, zwracając jedynie uwagę na to, aby poszczególni bohaterowie „nie wychodzili z roli”, tzn. nie używali w rozmowie jakichkolwiek argumentów *ad personam*, odnoszących się do danego ucznia, a nie do postaci przez niego odgrywanej.

3. Faza podsumowująca

5. Uczniowie biorący udział w dramie dzielą się wrażeniami, dyskutują, oceniają przedstawienie i wyciągają wnioski. Można ich wspomóc pytaniami, np.:

Czy łatwo Ci było wejść w rolę Twojej postaci? Dlaczego?

Czy polubiłeś/polubiłaś swojego bohatera? Dlaczego tak? Dlaczego nie?

Czy lepiej teraz rozumiesz jego motywacje?

Jakie emocje wzbudziły w Tobie wypowiedzi poszczególnych postaci?

Czy czułeś/czułaś się atakowany/atakowana?

Jakie konflikty między postaciami ujawniły się podczas przedstawienia?

6. Praca domowa: Podczas realizacji *talk-show* w klasie widać było pewne działania realizatorów, mające na celu sterowanie emocjami widowni. Wymień je i napisz, jaki jest – Twoim zdaniem – cel takich działań. Czy potrafisz wskazać w innych programach telewizyjnych tego typu (*talk-show*, *reality show*) podobne zabiegi realizatorskie? Jeśli tak, wypisz je i podaj ich funkcję.

Załącznik 1.

Gospodarz

Twoim zadaniem jest poprowadzenie programu – będziesz czuwać nad jego przebiegiem, zapowiadać poszczególnych gości. Zadbaj o to, aby uczestnicy programu mogli się swobodnie wypowiedzieć, aby sobie nie przerywali, nie wchodzili w słowo.

Oto orientacyjny plan programu:

WSTĘP, na temat rodziny, np.

Co właściwie daje nam rodzina? To więzy krwi. W sytuacjach decydujących o życiu i śmierci, w sytuacjach zagrożenia, wszystko jesteśmy w stanie poświęcić dla bliskich – wielu z nas jest gotowych oddać część swojego ciała, pieniądze, a nawet - życie. Rodzina jest emocjonalną, materialną i mentalną glebą, na której wznosimy i z której czerpiemy poczucie wartości, siły i nadzieję do dalszego życia. Czy zawsze?

Poznajmy naszych gości.

PRZEDSTAWIENIE RODZINY DULSKICH (2-3 zdania)

PRZEDSTAWIENIE ANIELI DULSKIEJ

ROZMOWA Z DULSKĄ (np. kim jest, czym się zajmuje, jakie są jej poglądy na temat rodziny, męża i jego zadań, dzieci i ich obowiązków itp.)

PRZEDSTAWIENIE FELICJANA DULSKIEGO

ROZMOWA Z DULSKIM (jw.)

PRZEDSTAWIENIE DZIECI DULSKICH: ZBYSZKA, HESI, MELI

ROZMOWA Z HESIA, MELĄ I ZBYSZKIEM DULSKIM (jw.)

WYPOWIEDŹ PSYCHOLOGA

ROZMOWA Z LOKATRORKĄ

ROZMOWA Z HANKĄ

ROZMOWA Z TADRACHOWĄ

WYPOWIEDŹ PSYCHOLOGA

PODSUMOWANIE, np.

Tak. Rodzina może być toksyczna, może przynosić cierpienie. Każda, zresztą, rodzina jakoś nas formatuje i kształtuje. Każda więc jest dla nas wyzwaniem, swoistą lekcją do odrobienia. Bo pamiętajmy, że życiowym zadaniem człowieka jest przekraczanie własnych ograniczeń.

Załącznik 2.

Aniela Dulka

Jesteś Anielą Dulską. Uświadom sobie swoją sytuację życiową – kim jesteś, gdzie mieszkasz, jaka jest Twoja rodzina.

Jakie masz kłopoty, problemy?

Czym się martwisz?

Co Cię cieszy?

Co Cię denerwuje?

Jakich zmian chciałabyś dokonać w swoim życiu? W swojej rodzinie?

Porozmawiaj z Gospodarzem programu, z innymi gośćmi w studio: odpowiadaj na pytania, uzasadniaj swoje zdanie, ale nie bój się również zadawać trudnych pytań innym gościom.

Załącznik 3.

Felicjan Dulski

Jesteś Felicjanem Dulskim. Uświadom sobie swoją sytuację życiową – kim jesteś, gdzie mieszkasz, jaka jest Twoja rodzina.

Jakie masz kłopoty, problemy?

Czym się martwisz?

Co Cię cieszy?

Co Cię denerwuje?

Jakich zmian chciałbyś dokonać w swoim życiu? W swojej rodzinie?

Porozmawiaj z Gospodarzem programu, z innymi gośćmi w studio: odpowiadaj na pytania, uzasadniaj swoje zdanie, ale nie bój się również zadawać trudnych pytań innym gościom.

Załącznik 4.

Zbyszko Dulski

Jesteś Zbyszkiem Dulskim. Uświadom sobie swoją sytuację życiową – kim jesteś, gdzie mieszkasz, jaka jest Twoja rodzina.

Jakie masz kłopoty, problemy?

Czym się martwisz?

Co Cię cieszy?

Co Cię denerwuje?

Jakich zmian chciałbyś dokonać w swoim życiu? W swojej rodzinie?

Porozmawiaj z Gospodarzem programu, z innymi gośćmi w studio: odpowiadaj na pytania, uzasadniaj swoje zdanie, ale nie bój się również zadawać trudnych pytań innym gościom.

Załącznik 5.

Hesia Dulska

Jesteś Hesią Dulską. Uświadom sobie swoją sytuację życiową – kim jesteś, gdzie mieszkasz, jaka jest Twoja rodzina.

Jakie masz kłopoty, problemy?

Czym się martwisz?

Co Cię cieszy?

Co Cię denerwuje?

Jakich zmian chciałabyś dokonać w swoim życiu? W swojej rodzinie?

Porozmawiaj z Gospodarzem programu, z innymi gośćmi w studio: odpowiadaj na pytania, uzasadniaj swoje zdanie, ale nie bój się również zadawać trudnych pytań innym gościom.

Załącznik 6.

Mela Dulska

Jesteś Melą Dulską. Uświadom sobie swoją sytuację życiową – kim jesteś, gdzie mieszkasz, jaka jest Twoja rodzina.

Jakie masz kłopoty, problemy?

Czym się martwisz?

Co Cię cieszy?

Co Cię denerwuje?

Jakich zmian chciałabyś dokonać w swoim życiu? W swojej rodzinie?

Porozmawiaj z Gospodarzem programu, z innymi gośćmi w studio: odpowiadaj na pytania, uzasadniaj swoje zdanie, ale nie bój się również zadawać trudnych pytań innym gościom.

Załącznik 7.

Juliasiewiczowa

Jesteś Juliasiewiczową. Uświadom sobie swoją sytuację życiową – kim jesteś, gdzie mieszkasz, jaka jest Twoja rodzina.

Jakie masz kłopoty, problemy?

Czym się martwisz?

Co Cię cieszy?

Co Cię denerwuje?

Co jest dla Ciebie ważne?

Jakich zmian chciałabyś dokonać w swoim życiu?

Jak postrzegasz rodzinę Dulskich?

Porozmawiaj z Gospodarzem programu, z innymi gośćmi w studio: odpowiadaj na pytania, uzasadniaj swoje zdanie, ale nie bój się również zadawać trudnych pytań innym gościom.

Załącznik 8.

Hanka

Jesteś Hanką. Uświadom sobie swoją sytuację życiową – kim jesteś, gdzie mieszkasz, co robisz.

Jakie masz kłopoty, problemy?

Czym się martwisz?

Co Cię cieszy?

Co Cię denerwuje?

Jakich zmian chciałabyś dokonać w swoim życiu?

Jak postrzegasz rodzinę Dulskich?

Porozmawiaj z Gospodarzem programu, z innymi gośćmi w studio: odpowiadaj na pytania, uzasadniaj swoje zdanie, ale nie bój się również zadawać trudnych pytań innym gościom.

Załącznik 9.

Lokatorka

Jesteś Lokatorką w kamienicy Dulskich. Uświadom sobie swoją sytuację życiową – kim jesteś, gdzie mieszkasz, co robisz.

Jakie masz kłopoty, problemy?

Czym się martwisz?

Co jest dla Ciebie ważne?

Jakich zmian chciałabyś dokonać w swoim życiu?

Jak postrzegasz rodzinę Dulskich?

Porozmawiaj z Gospodarzem programu, z innymi gośćmi w studio: odpowiadaj na pytania, uzasadniaj swoje zdanie, ale nie bój się również zadawać trudnych pytań innym gościom.

Załącznik 10.

Tadrachowa

Jesteś Tadrachową, matką chrzestną Hanki. Uświadom sobie swoją sytuację życiową – kim jesteś, gdzie mieszkasz, co robisz.

Jakie masz kłopoty, problemy?

Czym się martwisz?

Co jest dla Ciebie ważne? Na kim Ci zależy?

Co chciałabyś zmienić?

Jak postrzegasz rodzinę Dulskich?

Porozmawiaj z Gospodarzem programu, z innymi gośćmi w studio: odpowiadaj na pytania, uzasadniaj swoje zdanie, ale nie bój się również zadawać trudnych pytań innym gościom.

Załącznik 11.

Psycholog

Twoim zadaniem jest przyjrzenie się poszczególnym bohaterom *talk-show* i skomentowanie ich zachowania, ujawnianych emocji, sposobu komunikowania się, otwartości na dialog.

Zanotuj swoje spostrzeżenia, spróbuj na gorąco ocenić możliwość porozumienia w rodzinie Dulskich. W trakcie programu możesz zadawać pytania poszczególnym gościom, pamiętaj jednak, żeby czynić to z taktem i bez napastliwości. Pomóż swoim klientom uświadomić sobie ich błędy w zakresie komunikacji.

Załącznik 12.

Realizatorzy

Wasze zadanie będzie polegało na przygotowaniu zaplecza realizacyjnego programu. Przygotujcie z papieru plakietki z nazwiskami zaproszonych gości, wymyślcie nazwę programu - jeśli wystarczy czasu, możecie opracować jego logo. Przygotujcie również plansze z napisami: CISZA! oraz OKLASKI!, których – w zależności od potrzeb - będziecie używać podczas realizacji programu. Pamiętajcie, aby nie znaleźć się w kadrze osoby filmującej *talk-show*.

Załącznik 13.

Technicy

Do Waszych zadań będzie należała koordynacja zabawy – zadbajcie o przekształcenie sali w studio telewizyjne. Zatrószcie się o to, aby zaproszeni goście (9 osób) mieli gdzie usiąść. Zadbajcie o miejsce dla psychologa.

Podczas realizacji programu pamiętajcie o wskazywaniu krzeseł zapraszającym gościom.

Załącznik 14.

Dziennikarze

Waszym zadaniem jest napisanie artykułu prasowego na temat prezentowanego *talk-show*. Może to być reportaż, felieton, komentarz publicystyczny. Zróbcie notatki, zapiszcie ciekawe cytaty z wypowiedzi poszczególnych bohaterów. Swój tekst napiszcie w domu i opublikujcie go na klasowym bądź szkolnym Facebooku lub też przeczytajcie klasie na najbliższej lekcji języka polskiego.

Załącznik 15.

Filmowcy

Waszym zadaniem będzie sfilmowanie programu, dokonanie montażu i zademonstrowanie go klasie na kolejnej lekcji języka polskiego. Pamiętajcie o ujęciach z kilku kamer, z różnych perspektyw. Uwaga! Poproście wcześniej poszczególnych bohaterów *talk-show* o zgodę na filmowanie.